

Recensies

A. de Vos, *Geschiedenis van Ertvelde* (Gemeentebestuur Ertvelde, 1971, liv + 1083 blz.).

De publikatie van deze monumentale dorpsmonografie is van meer dan louter lokaal belang. Behalve de *Geschiedenis van Lede* van J. de Brouwer (die trouwens voor deze studie onder meer dan één opzicht heeft model gestaan) kennen wij geen ander voorbeeld van dergelijke veelzijdige en grondige studie over een Vlaamse gemeente. Sinds 1965 zijn de vroegere gemeenten Ertvelde en Kluizen gefusioneerd tot de nieuwe gemeente Ertvelde. Reeds voordien hadden zij heel wat van hun geschiedenis gemeen: beide behoorden tot één van de Vier Ambachten, nl. Assenede, en meteen, vóór 1559, tot het oude bisdom Utrecht; de heerlijkheid van de Averij werd middendoor gesneden door de parochiegrens tussen Ertvelde en Kluizen, die naderhand gemeentegrens werd. Het leek dus verantwoord beide dorpsgeschiedenissen in één monografie te behandelen, wat bovendien meermaals interessante vergelijkingen toeliet.

Het werk bestaat uit twee delen, vóór en na 1795, die een ongeveer gelijk aantal pagina's toebedeeld krijgen. Ertvelde ontstond ten laatste in het midden van de twaalfde eeuw op het kruispunt van de oude heerbanen Brugge-Antwerpen en Gent-Biervliet; Kluizen werd in 1115-1119 gesticht door de graaf van Vlaanderen toen deze die uithoek van zijn domein schonk aan de abdij van Ename, die prompt de ontginning aanvatte. De vrij gecompliceerde feodale structuur van beide dorpen wordt klaar uiteengezet, samen met de werking van de lokale instellingen. Een uitvoerig hoofdstuk wordt gewijd aan de parochiale geschiedenis met alles wat daarbij hoort: tienden, beneficies, collatierechten, pastorele en kerkelijke goederen, armendis, kerkgebouw, godsdienstig leven en moraliteit, onderwijs en ontspanningsleven. Er wordt ruim aandacht besteed aan de bedevaartplaats Stoepe, sinds de vijftiende eeuw een belangrijk centrum van Mariadevotie. De sociaal-economische structuur krijgt een voorbeeldig hoofdstuk toebedeeld. Een kort hoofdstuk over de politiek-militaire gebeurtenissen en hun weerslag op het dorpsleven besluit het eerste deel.

Het tweede deel is op gelijkwaardige manier ingedeeld in een politiek-administratieve geschiedenis, een hoofdstuk demografie, sociaal-economische evolutie, parochiegeschiedenis, onderwijs, volksgezondheid met armen- en ziekenzorg, sociale verenigingen en jeugdbewegingen, ontspannings- en cultureel leven. De zeer korte laatste drie hoofdstukken over beroemde Ertveldenaren, de watering en het nieuwe spaarbekken te Kluizen waren ons inziens beter in vorige hoofdstukken verwerkt geworden. Kaarten, grafieken, een honderdtal tabellen en vierhonderd illustraties vervolledigen het totaalbeeld op suggestieve wijze.

De enorme hoeveelheid bronnenmateriaal van zeer disparate herkomst dat hier verwerkt werd en de veelzijdigheid van het onderzoek, kunnen niet anders dan bewondering afdwingen. De auteur is er bovendien werkelijk in geslaagd de geschiedenis te schrijven van